

..trong thời gian tôi bán cá lợn nuôi cá bé này, chúng có gì “chùa” hơn...

Trung tuần tháng 12 vừa qua, giới tài phiệt Wall Street ở New York bùng nổ ngất ngưởng bởi mọt trở nên đắt đỏ kinh hoàng. Không phải đợt sụp đổ nhà rớt cụp gì. Cũng chẳng phải thị trường chứng khoán lụi tuột cỡ ngàn điểm như hồi tháng 10. Lần này là tin mọt đời tài phiệt bùng nổ vì tôi là đầu thu của loại siêu cao cấp.

Quá cao cấp đời vĩ dân tờ nợ chúng ta.

Nhưng chúng ta cần biết vì kiểu là đợt này thốt ra rồi thông thoáng, nhiều người tờ nợ nghèo mọt cũng đã là nợ nhân. Và nhiều người sẽ tiếp tục là nợ nhân nếu có tin mà không chịu tìm hiểu.

Ông Bernard Madoff bị FBI bắt ngày 11 tháng 12 vừa qua vì tôi là đợt mọt sẽ tiến vô tội náo loạn hậu quả là hơn 50 tỷ đô la. Hãy tưởng tượng là 50 tỷ đó gồm toàn giấy 100 đô và mình mà nhận nhà được 50 triệu tờ giấy trong tám tiếng mọt ngày mới giấy mọt tờ (lời hơn tiêu hay đợt) thì phải mọt hơn bốn năm! Nhiều lắm. Sáu ngày trước khi vỡ, ông ta còn chấp được 10 triệu đô la của mọt nhân là đời gia đình New York. Chưa bao giờ lịch sử nhân loại có chuyện mọt người là tiến thiên học đến mức kinh khủng như vậy (lời tiến thôi, chứ lời xằng máu cách mạng hay đợt lập dân tộc thì có nhiều lắm, khi nói đây cho lời đời!)

Ông Madoff này là mọt đời gia tài chánh ở New York. Là Chủ tịch mọt công ty đầu tư tuy ít người biết nhưng rồi thành công và có tiếng trong giới tài chánh cao cấp. Trước đây có lúc ông đã là Chủ tịch Thị Trường Chứng Khoán NASDAQ, nơi giao dịch của phiêu của các công ty phần lớn hoạt động trong ngành kỹ thuật cao cấp điện toán, mạng internet... như Yahoo, Google, Microsoft, Apple, Cisco, ...

Nhưng vừa đó, ông là mọt trong các tài phiệt nợ ký, có uy tín rồi lớn trong thời gian tài chánh, tờ Nợ của đời Luân Đôn, Ba Lê, Mu Ních, Đông Kinh, Thượng Hải, ...

Ta không cần đi vào chi tiết chuyện lời đời ông, nhất là khi nhà chức trách còn đi tra, chưa có gì rõ ràng. Chỉ cần biết là cái mánh ông Madoff dùng thông qua đời gọi là “Ponzi scheme”, mánh Ponzi, sau này biến thành mọt “pyramid scheme”, mánh kim tự tháp.

Ponzi là tên mọt di dân từ gốc Ý đời L. Đ. Đầu thế kỷ, anh đi qua Mỹ lập nghiệp. Anh nghĩ ra mọt mánh khoé làm ăn như đó từ hai bàn tay trống, trở nên triệu phú trong vòng chưa đầy sáu tháng.

Đời khái, anh mọt mọt cái bi-di-nét mua qua bán lời phiêu tem bưu điện. Rồi thông. Nhưng anh hứa với những người hùn hạp làm ăn với anh là họ sẽ được lời 50% trong vòng 45 ngày, tức là vốn đầu tư sẽ tăng gấp đôi trong vòng ba tháng. Nhiều người phiêu lời mua thì tiến vốn bèn nhẩy vào và quí nhiên, đúng như anh hứa hẹn, lời 50% trong 45 ngày. Không sai.

Tiến đời bùng ra, hơn 40.000 người xúm lời tiến cho anh, anh thu được khoảng 15 triệu (thông đời thông với mấy trăm triệu tiến ngày nay) và anh trở thành triệu phú trong vòng sáu tháng. Trên căn bản, cái mánh này thốt là tiến đời. Anh thu tiến mọt của thiên học, ghi vào sổ, kiểu như sổ tiết kiệm ngân hàng vậy. Bốn mốt năm sau, anh cũng ghi vào sổ sổ tiến lời 50% đợt. Người đầu tư mê quá, chúng như không rút tiến ra, mà lời bỏ thêm vào nữa, và cứ như thế tiến sẽ vốn đầu tư của mình tăng với mau chóng... trên sổ sách.

Có những người đa nghi hơn, rút tiến ra ngay sau khi tiến y lời. Và anh Ponzi này trở tiến cho họ ngay, rồi sòng phẳng, với sổ tiến lời với đời đúng như anh hứa. Anh lấy tiến mấy người mới tham gia vào đợt cho họ. Có người chỉ ăn, lấy tiến ra rồi đi luôn. Nhưng chỉ là tiến u s. Phần đông những người đầu tư khác tiến y có lời lớn thốt, thì tin thông lời, bỏ tiến vào đợt, rồi lời bỏ thêm nhiều hơn nữa đời hy vọng có lời thêm nữa. Mấy người khác nhìn vào cái thông này, an

tâm, cũng b  thêm ti n vào.

Cái m nh c a anh Ponzi   thuyết phục được c c tay đ u t  tiếp t c đ a ti n cho anh, c ng ngày c ng nhi u. Thêm vào đ , c ng ngày s  c ng c  nhi u người nh y vào cuộc, đưa thêm ti n cho anh. N n t ng c a c i t n to n c a anh Ponzi n y ch    đ nh vào lòng tham của thiên h .

Nh ng anh  i tr  th n n n nh n c a ch nh s  tham lam, th n c ng qu  nhanh của anh. C i kim t  th p x y tr n c t s p đ  mau   v  anh b  x  kh m mau ch ng, ch a k p  n h  ng g . Ch  đ   i cho đ i c i t n: "m nh Ponzi".

 ng t i phiệt t n th i Madoff c ng l m  n theo m nh đ . Qua trung gian công ty đ u t  c a  ng,  ng c ng h a  i  n. Nh ng  ng r t kh n kh o, r o trước đ n sau r t k    ng, m t cách r t quy c , rất khoa học, nghĩa   kh  t n, ch n   c  kh ch hàng, ch  kh ng phải   ai muốn g p ti n đ u t  c ng được! S  ti n  i c a  ng tr   i thiên h  kh ng  n qu  nh  c a c i anh Ponzi, nh ng r t ch c n ch, n m n y qua n m khác, khi n c c nhà đ u t  tin t  ng vào kh  n ng đ u t  c   i c a  ng.

L y v  d , Nasdaq c  l n 5% th   ng cho c c nhà đ u t  của  ng  n 8%-10%. Nasdaq c  xu ng 5% th  đ u t  c a  ng ch  s t theo 2%.  n  t no dai.  ng Madoff n y l m  n nh  v y t  1960 đ n gi  m i b  b t!

Đ i m  đ c bi t c a  ng    ng kh ng phải tay l m  n c  con.

Madoff c  t n ch    "ch n m t  y v ng"! Ch  nh n l m  n v i c c triệu ph , t  ph , c c đ i công ty đ u t , c c đ i ng n hàng. R t  t nh  đ u t  ch  kh ng đ a vào s  đ ng qu n ch ng. Nh ng s  người n y b  vào cho  ng nh ng s  ti n b c triệu, b c t , c ng ngày c ng  n. Theo tin b o ch , m t nh  đ u t  Ph p đ  t  t  v  b  m t h t gia t i c a c  h  hàng tr ng nh , d u m t t  r  i đ . M t s  ng n hàng  n nh t th  gi i c ng b    c  t  b c.

Công ty đ u t  c a  ng tr n s  s ch hi n n y c  khoảng 17 t  đ  t i s n, nh ng khi c nh s t coi  i th ... ch ng c  g i h t, ngo i tr  c c v n ph ng, m y đ n to n, b n gh  nh n vi n. Ch a ai biết  ng Madoff n y đ  t u t n ti n  i c a  ng đ i d u h t.

C i m nh Ponzi n y đ  được m t s  tay m  đ u bi n ch  v  qu n ch ng h a th n c i m  người ta g i   "m nh kim t  th p".

C i m nh kim t  th p r t th ng th  ng, v  c  đ p ph t tri n mau ch ng tr ng gi i d n trung  u hay nghèo,  t hi u bi t v  nh ng khác m c t i ch nh. Ch  th y đ   n, c   i nhi u   r  r  b n b , th n nh n vào.

Đ n h nh   ta thấy c  nhi u ch  ng tr n b n hàng đ a tr n m nh kim t  th p, nh t   tr ng nh ng ngành b n m  ph m, thu c t  đ  ng sinh, v  b o hi m nh n th . Đ y   nh ng ngành kinh d nh ph  bi n tr ng đ  c  r t nhi u công ty  n v  uy tín h t đ ng. Đ  đ , kh ng tr nh được chuy n v i tay m nh m ng,  i đ ng nước đ c th  c u, chui vào khai th c. Nh n vào, ch ng c  cách nào bi t được công ty nào ch n ch nh, công ty nào m nh m ng.

Tr n c n b n, c c công ty m nh m ng n y đ  thu đ ng m t người b n, v  đ i h i h  đ  thu đ ng nhi u người khác gia nhập. M i người đ  b n đ u được  n hu  hàng. V  m i khi h  k t n p được m t người m i vào, th  h  c ng  n hu  hàng c a người m i n y l n. C  nh  th  tiếp t c, m i khi c  m t  p người m i vào   h   i "l n c p",  n thêm hu  hàng.

S  khác bi t giữa Ponzi v  kim t  th p   m nh Ponzi ph n  n đ a vào m t người ch  ch t, thuyết phục được nh ng người đ u t  kh ng r t ti n r  m  c  tiếp t c b  thêm ti n đ u t  vào. M t người ch  ch t li n h  tr c tiếp với nh ng người đ u t .

Ngược  i, m nh kim t  th p đ a tr n c n b n h  t ng c ng ngày c ng ph t tri n, c ng ngày c ng nhi u người tham gia. M t người thu đ ng ba người, r i ba người này thu đ ng thêm ba người n a, th n r  ch n người, t  ch n người th n 27 người, v.v... Đ n l n nh  h nh c i th p.

Những người tham gia chốt biết người đã gửi thi u mình mà không biết những người chốt là ai. Đợt nhóm chốt tiếp theo của người sau trở cho người trước.

Và lý do tự nhiên là đến một lúc nào đó, nên tiếp tục sẽ không còn mới mẻ nữa, càng ngày sẽ càng ít người mới tham gia. Đợt rồi đến lúc sẽ tiếp trở cho những người tiếp trước còn hơn sẽ tiếp thu được của những người vào sau. Và rồi toàn bộ kim tiền thấp sẽ sụp đổ.

Thông thường thì mọi người chốt chốt lúc đó đã biết một thời gian rồi. Hay sẽ tiếp thu được cũng đã bắt đầu tán đi một chút rồi. Hay anh chốt chốt chốt còn khai phá số tiền là... hu. Hay có bắt đầu đi tù thì cũng đã ăn hối lộ quá no nê rồi. Cái ông Madoff năm nay 70 tuổi, sẽ ngưng cuộc đời và ngưng gửi của một triệu phú tuổi gần 50 năm nay, bây giờ có vào tù vài năm rồi chốt trong tù cũng... chốt ng sao. Vợ con vẫn còn có triệu sẽ ngưng đời này qua kiếp khác.

Mánh kim tiền thấp này có một nhu cầu hình thức.

Đến hình thức là các phong trào bán hàng thông dụng, ví dụ mua phẩm. Mọi người tham gia đều phải bắt đầu thi u vài trăm, vài ngàn mua một lô mua phẩm và bán. Hàng đã tiếp tiếp trở rồi, nên công ty không còn biết, mua bán sao cũng được, cách nào hay giá nào cũng được, hay nuốt tiếp cũng được (tiền là để trong nhà). Sau khi đã tiếp lô mua hàng rồi thì có quy định mua thêm, và bắt đầu được ăn hối lộ hàng. Mức hối lộ hàng càng ngày càng cao.

Một khác, nếu gửi thi u bên bè, thân nhân vào làm chung thì lại còn được ăn hối lộ tiếp gửi thi u, rồi hối lộ hàng trên số hàng của người mới vào bán được. Rồi có thể tiếp tiếp “lên cấp”, càng ngày càng nhu cầu hối lộ hàng. Và theo lộ trình hàng, đến lúc nào đó, không còn bán gì nữa, chốt người nhà chốt, ăn hối lộ hàng trên đầu những người mình gửi thi u vào, và những người được gửi thi u vào sau, theo kiểu giấy chuyển nhượng chốt.

Mọi năm đều có “đời mới” tiếp chốt tiếp những người mà chốt nghe không là đã phải mê, như bắt đầu Hố Uy Di, Cancun... đến nghe tuyên dụng những người đã thành công lớn, lãnh văn bằng, chốt có vẻ mới, tiếp thông, tên tuổi hình ảnh được đưa lên báo tin của công ty, mang vẻ khoe vẻ con cháu, bên bè...

Đi đến đời mới những thiên được những việc mà chốt có tiếp tiếp tiếp trở, rồi một, không hề phải sao được? Những thiên họ quên một là tiếp đi là do chính họ đã tiếp trở rồi khi bắt đầu, có ngàn đến tiếp tiếp tiếp. Không thi u gì trở cảm được.

Những người tham gia sẽ được gửi thi u làm quen với những người đã thành công vẻ vẻ mới, bây giờ đều triệu phú hết. Nhìn vào đó làm gì được. Cũng có những người thành công thật, trở thành giàu có thật. Trong cái mánh nào thì cũng có người được hối lộ thật. Nếu không thì làm sao chiêu được được sẽ đông? Những thực tế là trong chốt chốt ngàn người tham gia thì những người thành công chốt đếm trên một bàn tay. Còn lại toàn là dân lao động không công, nếu chốt một chút vẫn còn lại là may mắn rồi.

Một hình thức khác cũng khá thông dụng.

Cách đây khoảng mười mấy hai chục năm gì đó, có một lúc có phong trào xây chuồng trong một công được tiếp nên Việt (xin miễn nói là công được nên nào).

Đã khá lâu, nên kết quả này cũng không như rõ hết chi tiết.

Đến công thì không biết từ đâu bắt phát ra một cái nghề mới. Đi mua hết về xây chuồng, làm vòng cổ, vòng tay cho mấy bà đeo; hay làm chuồng trại.

Mọi người tham gia phải bắt đầu vài ngàn đô cho một công ty tiếp tiếp là chuyên sản xuất xây chuồng, làm vòng tiên khi tiếp tiếp tiếp, đến nghề về nhà làm việc tiếp gia. Rồi sau đó bắt tiếp ra mua một số hết mang về nhà người xây, xây xong mang những xây chuồng đó giao lại công ty, ăn lại tiếp tiếp. Ví dụ như bắt một ngàn đô mua hết, mang giao lại, lãnh hai ngàn đô.

Khi phong trào mới bắt phát, chốt có vài người phiêu lưu nhào vô xem thử.

Thấy có ăn thật. Bắt năm trăm đô, mấy ngày sau lãnh về một ngàn ngay. Bắt tiếp ra một ngàn

nhà, mấy ngày sau cũng thu về hai ngàn ngay. Chỗ c h n đình đóng c t. R t nhi u đi u l i. L i g p đôi, lãnh ti n m t ch ng khai thu má gì, vì c làm quá đ , ai cũng làm đ c, m y bà ng i nhà v a coi phim b v a làm, v i s ph giúp c a m y đ a con gái, cháu gái.

Th là c n sóng th n tsunami xâu chu i tràn ng p c ng đ ng. Thiên h nh y b vào. Bao nhiêu ti n ti t ki m trong ngân hàng, hay gi u đ i g m gi ng đ c l i ra, năm ngàn, m i ngàn, hai ch c ngàn, không c n bi t. L i g p đôi trong có m y ngày, m y tu n mà. Ông ch ng nào không đ ng ý s b bà x l i nh i "gi u ti n cho v bé hay sao v y? là h t h n. Bà v nào không đ ng ý thì b ch ng ch e là làm bi ng, ki m c không ch u c y cu c ki m ti n. R i l i r thêm b n b e thân nhân, cùng nhau ăn l i, l i đ c huê h ng gi i thi u ng i m i vào.

Ch ng ai th c m c là sao không th y m y xâu chu i này bán ở đâu c ! Có h i thì đ c tr l i là bán ở ti u bang khác, hay bán ở Á Châu, Phi Châu gì đó.

S th t, ch ng có ai bán xâu chu i gì h t. Nh ng xâu chu i mang v giao l i cho công ty, đ c công ty g ra, l y h t ra đ a l i cho thiên h v xâu ti p. C th đ n lúc nào đó, m y anh đ u n u h t h t đ xâu, hay ăn no quá r i, và quy t đ nh đóng màn, ch m đ t tu ng hát, đi qua n i khác làm ăn.

Nh ng ng i "đ u t " b ra c ngàn, c ch c ngàn, mang c thùng xâu chu i đ n công ty, thì m i hay công ty đã đ n đi m t r i, đi n tho i không ai tr l i. H i nhau thì ch ng ai bi t công ty bi n đầu m t r i. Cũng ch ng bi t ai là ch n a. Th là m t toi h t v n l n l i, ôm m t đ ng h t không bi t làm gì.

Làm gì bây gi ? Đi th a ki n à? Th a ai, th a ở đâu? Dân tị n n ti ng Anh ti ng M mù t t, bi t th a g i gì? Gi y t ở đâu? B ng ch ng gì? Ch ng may th a g i, ông thu v l i h ch h i "th m y trăm m y ngàn bà ăn lúc đ u đó có khai thu ch a" thì ch có ch t. Ng m b h n th i. Dĩ nhiên là mảnh mung l a đ o thì nhi u vô k và cũng h t s c đ a đ ng, ch ng th nào bi t h t, k h t đ c. Bình lu n gia kinh t tr n c t báo này là ông Nguy n Xuân Nghĩa thì nêu v n đ v i ng i vi t, là dù không th bi t h t mình v n c g ng thông tin cho m i ng i cùng hi u đ kh i b l a.

Đành c g ng trình bày vài ý ki n ở đây cho "ph i đ o":

Đi u c n bi t là trong th gi i t b n cá l n nu t cá bé này, ch ng có gì "chùa" h t. Ng i M có câu "there's no free lunch" - ch ng có b a ăn nào mi n phí c . N u th y cái gì quá đ ăn, ch ng t n công t n s c bao nhiêu mà l i l i to thì t t nh t nên tránh xa, ho c... t i g n mà h i - nh ng không đem ti n theo.

Ch ng h n nh h i xem h th ng đ u t đó ho t đ ng t bao lâu r i, có c quan ki m toán (ki m tra k toán), có khai thu không, bao nhiêu, và ti n đ u t đó - k c các h t xâu chu i - do c s nào qu n lý đ sanh l i?... M t đ i u quan tr ng n a c n đ ý: không ph i là mình nói chuy n v i m t đ i di n c a m t công ty l n là ch c ăn; không ai có th nói công ty đ u t c a ông Madoff là nh c . Cho nên, n u có lòng tham mu n th th i v n thì cũng đ c, nh ng g p h a vào thân thì ph i ch u th i.

Mà nói v h a thì có nhi u m i h a khó tránh l m!

Đ u năm m i, không dám làm đ c gi m t vui mà đ n l i cái gi ng c i c i c a ông kinh t gia tr n c t báo này: ch y theo ti n là ra! Ph i xem ti n t ở đâu rót vào đâu, dùng làm gì đ sanh l i cho chúng ta nh đ c qu ng cáo hay h a h n? Mà c m t chu i xoay v n y có s sách lu t l mình b ch không?

Theo lý lu n đó thì ta s h t t ng b n n u nghĩ đ n ti n h u b ng Social Security: ti n t mình đóng thu , thí d nh FICA, đ c giao cho nhà n c hay ai đó qu n lý đ tr l i cho mình sau này khi ta v già. Các chính tr gia đ u h a v y đ l y phi u c tri cao niên nh ng s th t là khi mình lãnh ti n thì đ y là ti n c a th h v sau đóng vào m t cái qu có nguy c phá s n t lâu.

Madoff: Một Bài Học Cho Dân Tộc Nào

Tác Giả: Vũ Linh

Thứ Tư, 07 Tháng 1 Năm 2009 09:52

Nếu ông Madoff là nhà làm luật và họ a họ n tr để thu cho mình tất mßt cái qußng thì các thß hß sau sẽ kißn ai khi tißn đã bß xßi trßc tß lâu rồi?